

ЗМІСТ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗВО З ПОЗИЦІЇ АКМЕОЛОГІЇ

THE CONTENT OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALITIES AT HIGHER EDUCATION INSTITUTION ACCORDING TO ACMEOLOGY

У статті розглядається питання змісту іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у ЗВО з позиції акмеології, що є однією із складових елементів в організації навчальної діяльності та вважається науковим способом вивчення максимальних можливостей людської природи. Нові потреби підготовки вчителя в системі вищої педагогічної освіти спонукають до розвитку акмеологічної позиції особистості, тобто до формування у майбутніх фахівців установки на досягнення вершин професіоналізму. Справжній професіоналізм пов'язаний, як правило, із сильною та стійкою мотивацією, особливим емоційним настроєм на здійснення певної діяльності, на досягнення у ній унікального, неординарного результату.

Вивчення іноземної мови з позиції акмеології може бути засобом, метою, потрібним елементом самореалізації, творчим процесом, який сприятиме виникненню додаткових когнітивних навичок та допомагатиме людині досягти вищого рівня розвитку. Володіння іноземною мовою забезпечить майбутньому спеціалісту доступ до професійної інформації, до ділової комунікації із закордонними партнерами, що сприятиме його професійному та особистісному зростанню.

У дослідженні зроблено спробу узагальнити, систематизувати та теоретично осмислити весь комплекс підходів, теорій та уявлень, пов'язаних із вивченням іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у ЗВО з погляду акмеології.

У цілому результати дослідження відкривають великі можливості щодо подальших теоретичних, експериментальних досліджень фундаментального і прикладного характеру.

Предметом подальшого дослідження може стати розробка технологій формування готовності до конкретних видів діяльності з урахуванням гендерних, вікових, посадових особливостей, а також підготовка викладачів щодо освоєння методики та технології керівництва процесом розвитку готовності до діяльності учасників освітнього процесу.

Ключові слова: навчальна діяльність, ЗВО (заклад вищої освіти), студенти, немовні спеціальності, іноземна мова, акмеологія.

The article considers the issue of the content of foreign-language training of students of non-linguistic specialities at higher education institution according to acmeology, key element in the organization of learning activities and is considered scientific way of exploring maximum potential of human nature. New needs of teacher training in the system of higher pedagogical education encourage to the development an adjustment for reaching the professionalism heights among future specialists, in other words, on the development of acmeological position of the person.

Foreign language learning according to acmeology can be a tool, a goal and a necessary element of self-realization, and creative process, which contributes to the development of additional cognitive skills and helps a person achieve the highest level. Foreign language knowledge provides future specialist with access to professional information, business communication with foreign partners, which helps to his professional and personal growth.

This research attempts to generalize, systematize and understand theoretically a wide range of approaches, theories and ideas concerned with the studying foreign-language training of students of non-linguistic specialities at higher education institution according to acmeology.

In general, the results of the study open great opportunities for further theoretical and experimental researches of fundamental and applied nature.

The subject of further research may be the development of technological facilities of forming readiness for concrete types of activities, taking into account gender, age-related, job characteristics, as well as training of teachers for mastering the methodology and technology of managing the process of developing readiness to activities of educational process participants.

Key words: learning activities, higher education institution, students, non-linguistic specialities, foreign language, acmeology.

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051.81*243]:37.013.75(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.1.21>

Бондар Г.О.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні акмеологія вважається науковим методом вивчення максимальних можливостей людини. Вона визначає закономірності, фактори та умови, що сприяють прогресивному розвитку зрілої особистості та її високим професійним досягненням, які забезпечують ефективність реалізації особистісно-професійного потенціалу людини та оптимізацію її професійної діяльності [2, с. 59].

Як наголосила Наріжна Л., використання акмеологічного підходу в сучасній вищій професійній освіті посилює професійну мотивацію студентів, стимулює розвиток їхнього творчого потенціалу, дає можливість виявляти і використовувати ресурси для досягнення успіху в професійній діяльності [3, с. 148].

Момент досягнення професіоналізму фіксується декількома показниками: вільне володіння різними сторонами діяльності, володіння всіма технічними засобами професії, високий рівень

професійної ерудиції, створення власних оригінальних способів та методів діяльності, сформованість професійно-важливих особистісних якостей.

Отже, акмеологічна наука ставить за мету комплексний розвиток особистості в умовах досягнення найвищих результатів у продуктивній діяльності.

Вивчення іноземної мови з позицій акмеології може бути і засобом, і метою, і потрібним елементом самореалізації, і творчим процесом, який не тільки сприятиме виникненню додаткових когнітивних навичок, а й допомагатиме людині досягти вищого рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор, в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. При цьому виділити не вирішені частини загальної проблеми, яку досліджують у статті. Проблеми формування акмеологічних аспектів у розвитку професійних умінь у студентів ЗВО описані багатьма вітчизняними вченими:

акмеологічний підхід до формування професійної компетентності студентів у вищому навчальному закладі (І. Драч);

акмеологічний підхід у підготовці учителів до візуалізації навчальної інформації в процесі формування професійної компетентності бакалаврів в умовах професійно-практичної підготовки (Г. Брянцева, О. Брянцев);

теорія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики на акмеологічних засадах (В. Федоришин);

акмеологічний підхід до побудови іншомовної лінгвоосвітньої траєкторії учнів (О. Бодик, І. Тюкалова);

формування педагогічної культури майбутніх соціальних працівників на засадах акмеологічного підходу в закладах вищої освіти (А. Келемен);

акмеологічні технології викладання іноземної мови у вищій школі (Л. Наріжна);

формування економічної культури майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей засобами акмеологічних технологій (Г. Реброва);

теорія і практика професійної акмеології (О. Вознюк, О. Дубасенюк А., Ю. Костюшко О., Н. Осадчук П., Н. Сидорчук).

Можна погодитись з Федоришиним В., що попри численні й вагомні теоретичні й прикладні результати надбання поза увагою залишається проблема комплексного дослідження теорії та практики оптимізації фахової підготовки студентів на акмеологічній основі в педагогічному університеті як результату педагогічно організованого процесу і перспектив самореалізації творчого потенціалу особистості. До сьогодні не визначено сутність та зміст цього феномена, потребують розробки акмеологічні основи підготовки майбутніх учителів

в контексті європейського освітнього простору й провідні наукові підходи до фахової підготовки студентів на акмеологічних засадах, а також принципи, функції, методи та умови її формування в педагогічних університетах [4, с. 5-6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином, актуальні потреби системи освіти у підвищенні якості підготовки шкільного педагога та недостатня розробленість теоретичних засад організації та оптимізації професійної діяльності викладачів щодо підготовки майбутніх спеціалістів у ЗВО зумовили вибір теми дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд питання щодо змісту іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у ЗВО з погляду акмеології.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Зараз складно уявити собі будь-якого спеціаліста без знання бодай однієї іноземної мови. Володіння іноземною мовою забезпечує майбутньому спеціалісту доступ до професійної інформації, до ділової комунікації із закордонними партнерами, що сприяє його професійному та особистісному зростанню.

Останнім часом у галузі теорії та методики навчання іноземної мови у немовному ЗВО відбулися кардинальні зміни. Зовсім недавно у процесі навчання робився акцент на формування набору знань, умінь та навичок, в даний час новий підхід апелює до розвитку та реалізації «Я»-концепції, створення спеціальних умов для розвитку мовної особистості, розкриття всіх її умінь.

Курс навчання іноземної мови у ЗВО продовжує шкільний та забезпечує підготовку до подальшої самостійної роботи за спеціальністю, яка потребує використання знання іноземної мови в умовах конкурентного професійного середовища. Маючи величезний освітній потенціал процес навчання іноземної мови у ЗВО, з одного боку, активізує лінгвістичну підготовку, за рахунок поповнення знань з професійної діяльності, міжкультурної комунікації, а з іншого боку, формує індивідуальні, особистісні характеристики та характеристику діяльності.

Професійна спрямованість навчання іноземної мови у немовному ЗВО вимагає наявності у студентів систематизованих знань за фахом із самого початку навчання, що важко здійснити в умовах бакалаврату, коли студенти вивчають іноземну мову відповідно до навчального плану на 1-2 курсах.

Програми вузівської підготовки ставлять перед педагогом глобальні завдання: надати міцні знання у сфері професійної діяльності та навчити навичкам роботи у цій галузі. Мета процесу навчання – отримати максимально високу енерговіддачу від

студентів під час набуття ними відповідних умінь. І знову ж таки – без мотивації цього неможливо досягти в жодній дисципліні [4, с. 3].

Але специфіка дисципліни «іноземна мова» полягає в тому, що мотивування до іншомовного спілкування має бути особистісно усвідомленим, добровільним, оскільки мозок у разі зовнішнього агресивного впливу на особистість блокуватиме канали сприйняття інформації. В результаті досягти високого рівня володіння іноземною мовою практично неможливо.

Практика показує, що ключову роль в акмеологічно-орієнтованому навчанні іноземної мови відіграє саме здатність студента у подоланні бар'єрів. Дослідження показують, що найсильніші бар'єри на шляху до успішного вивчення іноземної мови – це низька самооцінка студента, страх, відсутність емпатії між тими, хто навчається та навчає [1, с. 37].

Особлива увага приділяється роботі над негативним ставленням до інновацій, страхом проявити самостійність, пасивністю, емоційною нестабільністю, безвідповідальністю або, навпаки, підвищеною відповідальністю і перфекціонізмом, високим рівнем тривожності.

На жаль, не всі сучасні студенти, які пройшли процес іншомовної підготовки у звичайній середній школі та що вступили до університету, мають високу думку про власні знання у цій галузі. Цей факт підтверджує і зріз знань з іноземної мови на початку навчального року у студентів-першкурсників. Порівнюючи себе на першому ж занятті з іншими студентами, більш підготовленими завдяки навчанню в спеціальних мовних школах, гімназіях чи ліцеях, такі учні губляться, починають комплексувати, замовкають надовго, іноді до кінця курсу навчання або намагаються нівелювати свої невдачі під маскою блязня.

Дослідження доводять необхідність усунення даних демотиваторів на початковому етапі та подальшого створення продуктивного навчально-розвиваючого середовища, яке здатне не лише знімати негативні блоки, а й інтегрувати отримані знання з новими у рамках професійної підготовки студентів.

Кожному педагогу-практику в галузі іншомовної підготовки студентів відомо, що без сильної мотивації дуже складно вивчити іноземну мову. Проте достеменно не відомо, як можна мотивувати тих, у кого не розвинена само-мотивація. Чи існують способи усунення цієї проблеми? По-перше, викладач може усунути перешкоди, що заважають студентам мотивувати себе, по-друге, він може створити середовище, в якому само-мотивація сформується сама і без будь-якого примусу.

Сьогодні існує необхідність пошуку таких завдань, які стимулювали б сприйняття інформації з першого разу і сприяли її збереженню.

Викладачі, які навчають іноземної мови, можуть впливати через новизну матеріалу, інтенсивність його повторення, складність поставленого завдання, врахування потреб та інтересів студентів, задоволення потреб під час використання знань з іноземної мови.

Студенти сьогодні мають вміння самостійно працювати з інформацією, отримувати з неї знання та навчатися за її допомогою новим видам діяльності. Вони змушені переробляти безмежні обсяги інформації, постійно вносити корективи, успішно приймати критичні рішення. Майбутньому спеціалісту необхідно бути в курсі всього нового, що відбувається у його професійному середовищі з метою участі у міжкультурних професійних контактах

Для успішної роботи з цифровими джерелами інформації студентам необхідні знання та навички, а потім і компетентність у галузі інформаційно-комунікативних технологій. Ця обставина вважається бар'єром, який долають не всі студенти у силу матеріальних, фінансових і психологічних причин. Роль викладача полягає в тому, щоб він на своєму прикладі показав, для чого потрібні інформаційно-комунікативні технології, як можна їх використовувати, які безмежні можливості вони відкривають у плані і пізнання, і розваги. Для тих, хто має обмежене уявлення про інформаційно-комунікативні технології, може стати мотивуючим знайомство з новими для них і такими, що зацікавляють саме їх технологіями (як технологічно і функціонально, так і змістовно) [3, с. 148].

Таким чином, розвиток мовної особистості засобами іноземної мови відбувається у професійно-орієнтованому та особистісно-орієнтованому напрямках. У цьому зв'язку простежується акмеологічна складова, що дозволяє формувати професійні та особисті якості майбутнього фахівця і проектувати їх розвиток у постнавчальній діяльності.

Узагальнюючи все вищезазначене можна зробити висновок, що дати вчителю рецепти на всі випадки його професійного життя неможливо, але навчити самостійно і нестандартно мислити, спираючись на наукові знання, – необхідно, як зазначає Бодик О., Тюкалова І. [1, с. 36].

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку

У дослідженні зроблено спробу узагальнити, систематизувати та теоретично осмислити весь комплекс підходів, теорій та уявлень, пов'язаних із вивченням іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у ЗВО з погляду акмеології.

У цілому результати дослідження відкривають великі можливості щодо подальших теоретичних, експериментальних досліджень фундаментального і прикладного характеру.

Предметом подальшого дослідження може стати розробка технологій розвитку готовності до конкретних видів діяльності з урахуванням гендерних, вікових, посадових особливостей, а також підготовка викладачів щодо освоєння методики та технології керівництва процесом розвитку готовності до діяльності учасників освітнього процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бодик О., Тюкалова І. Акмеологічний підхід до побудови іншомовної лінгвоосвітньої траєкторії учнів. *The content of philological education in the system of English teachers and philologists professional training: monograph* / ed. Yuliya Fedorova. Sofia: VUZF Publishing House "St. Grigorii Bogoslov", 2020. С. 23–49.
2. Брянцева Г., Брянцев О. Акмеологічний підхід у підготовці учителів до візуалізації навчальної інформації в процесі формування професійної компетентності бакалаврів в умовах професійно-практичної підготовки. *Інформаційні технології в освіті та науці: зб. наук. пр. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. № 11. С. 57-61.*
3. Наріжна Л. М. Акмеологічні технології викладання іноземної мови у вищій школі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2017. № 26. том 2. С. 147–149.*
4. Федоришин В. Теорія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики на акмеологічних засадах: автореф. дис. ... док. пед. наук 13.00.02. Київ, 2014. 46 с.